

وزارت جهاد کشاورزی

سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

موسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر و نهال

دستورالعمل صدور مجوز تولید تجاری نشاء مکانیزه

معاونت تحقیقات کنترل و گواهی نهال

۱۳۹۴

موسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر و نهال

معاونت تحقیقات کنترل و گواهی نهال

عنوان: دستورالعمل صدور مجوز تولید تجاری نشاء مکانیزه

نویسندگان:

مصطفی شاکری

عبدالرضا کاوند

مسعود هرسینی

حسن میوه چی

مریم دیوسالار

۱۳۹۴

فهرست مطالب

مقدمه

بخش اول - کلیات

تعاریف

بخش دوم - شرایط صدور مجوز

۱. درخواست صدور مجوز
۲. پروانه تاسیس
۳. ظرفیت تولید
۴. منبع تامین آب و آبیاری
۵. منبع تامین سوخت و انرژی و امکانات مربوط به آن
۶. فضای مورد نیاز
۷. امکانات و تجهیزات لازم
۸. برنامه تولید
۹. کارشناس و مدیر فنی
۱۰. بازدیدهای ادواری

بخش سوم - مدارک مورد نیاز جهت صدور مجوز تولید تجاری نشاء مکانیزه

مقدمه

مشکل بحران آب در کشور به یقین ناشی از کاهش بارندگی، تشدید تبخیر و تعرق، پایین بودن سطح بهره‌وری، تداوم روش‌های سنتی آبیاری، عدم شناخت کافی کشاورزان از اصول کشاورزی و تلفیق نکردن روش‌های مختلف در کاهش مصرف آب است. آنچه تاکنون از سوی مسئولان به منظور کاهش و کنترل بحران آب به اجرا درآمده، عمدتاً به صورت اجرای سیستم‌های آبیاری تحت فشار و سرمایه‌گذاری در این روش بوده است در حالیکه با روشهای تلفیقی می‌توان به میزان بیشتری به کاهش مصرف آب کمک نموده و صرفه‌جویی بیشتری داشت.

پرورش انواع گیاهان اعم از سبزی، صیفی و انواع گل و حتی گیاهان صنعتی به شکل نشاء، راه حل عملی دیگری در بخش کشاورزی برای کاهش مصرف آب است. بدون شک با پرورش گیاهان بصورت نشاء می‌توان تا حد زیادی در مصرف آب کشاورزی صرفه‌جویی نمود، بعلاوه از سایر مزایای این روش نیز بهره‌مند گردید. نشاءکاری محصولات کشاورزی، موضوع جدیدی نیست و سابقه‌ای طولانی در کشاورزی دارد. صرف- نظر از کاهش مصرف آب، از جمله مزایای نشاءکاری می‌توان به ایجاد فرصت برای آماده نمودن زمین، کاهش آسیب‌پذیری گیاه در مراحل اولیه رشد، امکان مراقبت‌های بیشتر با تنظیم رطوبت، حرارت، نور و مواد غذایی در یک مساحت کم و محدود، زودرس کردن گیاه، افزایش قدرت گیاه در تطابق با شرایط فضای آزاد و مخصوصاً صرفه‌جویی در مصرف بذر و سایر نهاده‌های تولید اشاره نمود. تولید نشاء به ویژه به صورت مکانیزه، سبب حذف چند دوره آبیاری با حجم زیاد در مزرعه می‌گردد و به دلیل ریشه‌داربودن گیاهان، پیش‌رسی محصول را نیز افزایش می‌دهد.

در اجرای ماده ۳ آیین‌نامه اجرایی قانون ثبت ارقام گیاهی و کنترل و گواهی بذر و نهال، موسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر و نهال شرایط متقاضیان تولید مواد رویشی قابل تکثیر و واحدهای تولیدی آنان را بر اساس اصول و ضوابط فنی مقرر بررسی نموده و در صورت احراز شرایط نسبت به صدور مجوز تولید اقدام می‌نماید. در این ارتباط تولید نشاء بعنوان یک ماده تکثیری نیز، ساماندهی تولید و عرضه نشاء، پس از شناسایی متقاضیان واجد شرایط توسط مؤسسه و بررسی امکانات تولید نشاء مکانیزه، با صدور مجوزهای لازم انجام می‌گیرد.

بخش اول - کلیات

تعاریف

- ✓ **نشاء**: نشاء گیاهی کوچک، سالم، قوی و عاری از آفات و بیماری‌ها است که معمولا دارای ۴-۶ برگ بوده و در محیطی مناسب رشد نموده است و به مجرد بهبود شرایط آب و هوایی مزرعه و یا آماده‌شدن گلخانه به آنجا منتقل خواهد شد.
- ✓ **تولید مکانیزه نشاء(تولید نشاء صنعتی)**: عبارتست از تولید نشاء در گلخانه‌های مجهز به سیستم‌های کنترل دما، رطوبت، نور و هوادهی که با کاربرد ماشین‌های بذرکار و تجهیزات آبیاری با رعایت ضوابط فنی به تولید نشاء می‌پردازد.
- ✓ **واحد تولید نشاء**: مجموعه‌ای شامل گلخانه مجهز، انبار کنترل‌شده، سردخانه (محل نگهداری موقت) و فضای مورد نیاز جهت تولید تجاری نشاء که واجد شرایط فنی لازم باشد.
- ✓ **زیر واحدهای تولیدی**: فضاهای جداگانه در هر واحد تولید مکانیزه نشاء که از لحاظ شرایط تولید مستقل می‌باشند.
- ✓ **قانون**: قانون ثبت ارقام گیاهی و کنترل و گواهی بذر و نهال مصوب ۱۳۸۲/۴/۲۹ مجلس شورای اسلامی.
- ✓ **آیین نامه اجرایی**: آیین نامه اجرایی قانون ثبت ارقام گیاهی و کنترل و گواهی بذر و نهال.
- ✓ **وزارتخانه**: وزارت جهاد کشاورزی.
- ✓ **هیئت امناء**: هیئت امنای سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی موضوع تبصره (۱) ماده (۲) قانون می باشد.
- ✓ **سازمان**: سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی.
- ✓ **موسسه**: موسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر و نهال.
- ✓ **مجوز تولید**: اجازه‌نامه تولید تجاری نشاء مکانیزه که توسط موسسه و با رعایت مفاد این دستورالعمل صادر می‌شود.
- ✓ **پروانه تاسیس**: مجوزی است که از طرف سازمان جهاد کشاورزی استان برای احداث گلخانه در قطعه زمین مورد تایید مدیریت باغبانی سازمان جهاد کشاورزی صادر می‌شود.

- ✓ **ظروف کشت:** انواع سینی کشت پلاستیکی یا استیروفومی که در تولید نشاء مورد استفاده قرار می گیرند.
- ✓ **دستگاه بذرکار:** به ماشین‌های مخصوص کاشت بذر در ظروف کشت اطلاق می گردد.
- ✓ **بستر کشت:** بستر کشت شامل ترکیبات مختلفی از کوکوپیت، پرلیت، اسفناگنوم، پیت‌ماوس ورمی‌کولیت و انواع کمپوست‌های آلی است که عاری از بیماری و آفات و علف‌های هرز می‌باشد و بسته به نوع محصول مورد استفاده قرار می‌گیرد.
- ✓ **مدیر فنی:** کارشناس کشاورزی در گرایش‌های مرتبط با نشاء که با کسب صلاحیت فنی از موسسه، مسئولیت امور فنی و اجرای دقیق ضوابط و دستورالعمل‌های تولید و رعایت استانداردهای موضوع این دستورالعمل را در کل واحد تولید نشاء بر عهده دارد.
- ✓ **کارشناس فنی:** کارشناس کشاورزی در گرایش‌های مرتبط با نشاء که در واحدهای فنی با سطح بالاتر از ۵۰۰۰ متر مربع، مسئولیت فنی زیر واحدهای تولیدی مازاد بر ۵۰۰۰ هزار متر مربع را تحت نظر مدیر فنی بر عهده دارد.
- ✓ **فرم منشور تعهدات:** فرم تعهدات فنی و اخلاقی تولیدکننده است که پس از تکمیل، به منظور اخذ مجوز تحویل مؤسسه خواهد شد.
- ✓ **بذر رسمی:** بذری که تحت نظارت موسسه، تولید و یا از مجاری قانونی وارد کشور شده باشد.
- ✓ **برنامه تولید:** برنامه زمانی کاشت بذر و پرورش نشاء بر حسب محصول و همچنین تحویل نشاء است که توسط تولیدکننده تهیه و ارائه می‌گردد.
- ✓ **شناسه:** اطلاعاتی از قبیل نام و علامت تجاری تولیدکننده، شماره مجوز تولید، تاریخ و محل تولید، نام محصول، نام رقم، مشخصات کیفی و کمی، شماره سری ظرف و رمزین (بارکد) است که بر روی ظروف نشاء نصب و یا حک می‌گردد.
- ✓ **استانداردهای ملی:** حداقل شاخص‌های فنی قابل قبول نشاء و گلخانه تولید نشاء در محصولات مختلف که بر اساس قوانین و مقررات تعیین می‌گردد.
- ✓ **تولیدکننده نشاء:** شخص حقیقی یا حقوقی که مجوز تولید نشاء از موسسه را دریافت نموده است.
- ✓ **بازرسی:** نظارت بر مواردی از قبیل تاسیسات، تجهیزات، ادوات، دستگاهها، مواد گیاهی و فعالیت‌های مرتبط با تولید نشاء و تهیه گزارش توسط نمایندگان موسسه می‌باشد.
- ✓ **ظرفیت تولید (ظرفیت اسمی):** عبارت است توانایی تولید نشاء توسط یک واحد تولید مکانیزه از لحاظ تعداد در یک سال زراعی.

✓ **ظرفیت کاشت روزانه نشاء:** ظرفیت کاشت عبارتست از توانایی کاشت نشاء از لحاظ تعداد در یک روز کاری در یک واحد تولید مکانیزه نشاء.

بخش دوم - شرایط صدور مجوز

۱- درخواست صدور مجوز

درخواست مجوز تولید نشاء از زمان وصول در موسسه طبق ماده ۴ آیین نامه اجرایی، بررسی می‌گردد و حداکثر ظرف مدت چهل و پنج روز از تاریخ درخواست در صورت احراز صلاحیت، مجوزهای لازم صادر می‌گردد.

۲- پروانه تاسیس

تولیدکنندگان باید قبل از ارائه درخواست اخذ مجوز، از سازمان جهاد کشاورزی استان، پروانه تاسیس دریافت کرده باشند.

۳- ظرفیت تولید

واحدهای تولید نشاء برای دریافت مجوز باید دارای ظرفیت تولید ۵ میلیون نشاء در سال و همچنین دارای ظرفیت کشت حداقل ۱۵۰ هزار نشاء در روز باشند.

۴- منبع تامین آب و آبیاری

واحدهای متقاضی اخذ مجوز تولید باید دارای منبع آب کافی با کیفیت مناسب برای تولید نشاء باشند. تولیدکنندگان باید اسناد منبع تامین آب و نتایج آنالیز آب را ارائه کنند. همچنین تجهیزات لازم جهت آبیاری و محلول دهی باید مورد بازدید و تایید کارشناس موسسه قرارگیرد.

۵- منبع تامین سوخت، انرژی و امکانات مربوط به آن

منبع تامین سوخت و انرژی شامل انشعاب برق و گاز یا گازوئیل است که معمولاً در گلخانه‌های دارای پروانه موجود می‌باشد. همچنین سیستم تهویه مناسب و سیستم‌های گرمایشی و سرمایشی مورد تایید کارشناس بازدید کننده ضروری می‌باشد.

۶- فضای مورد نیاز

حداقل سطح گلخانه مورد نیاز برای اخذ مجوز تولید نشاء ۵۰۰۰ متر مربع است. زمین انتخاب شده باید علاوه بر گلخانه، سایر فضاهای مورد نیاز جهت انبار، دفتر و سایر امکانات لازم را تامین نماید. مدارک مالکیت و یا اجاره به همراه درخواست صدور مجوز ارائه می‌گردد.

۷- امکانات و تجهیزات لازم

امکانات و تجهیزات لازم برای تولید نشاء که جهت صدور مجوز تولید ضروری می‌باشد، عبارتست از:

- * گلخانه‌های مجهز به سیستم کنترل تهویه، دما، نور و رطوبت
- حداقل سطح این گلخانه‌ها ۵۰۰۰ مترمربع و دارای واحدهای تولیدی متعدد در گلخانه (حداقل ۲ بخش مجزا) باشد.
- انبار کنترل‌شده که در شرایط اضطراری قابلیت ذخیره نشاءهای آماده به کاشت را در کوتاه مدت داشته باشد.
- * ظروف کشت مناسب برای هر محصول.
- * دستگاه بذرکار مناسب که دارای ظرفیت مناسب کشت و دقت لازم برای کشت دقیق نشاء باشد.
- تجهیزات جوانه‌زنی (اتاق جوانه‌زنی و ژرمیناتور).
- * مواد بستر کشت.
- * امکانات ضد عفونی ظروف و محیط کشت.
- دفتر کار مدیر فنی و استراحتگاه پرسنل.
- منبع تامین برق اضطراری.

۸- برنامه تولید

در برنامه تولید تولیدکننده موارد زیر را مشخص می‌نمایند:

- نوع محصول

---

* موارد ستاره دار برای دریافت مجوز از ضروریات بدون جایگزین می‌باشند.

- ارقام مناسب
- مقدار یا تعداد نشاء
- منبع تامین بذر(عدم استفاده از بذور غیررسمی)
- بستر کشت
- ظروف کشت
- امکانات ضدعفونی بستر و ظروف کشت
- زمان بندی تولید
- تعیین روش کار شامل سفارشی(پیمانکاری) و یا کشت مستقیم(بدون سفارش)

۹- کارشناس و مدیر فنی

برای هر واحد تولید نشاء تا ظرفیت ۵۰۰۰ مترمربع گلخانه یک نفر مدیر فنی با سه سال سابقه در امر تولید نشاء معرفی گردد. واحدهای بالاتر از ۵۰۰۰ مترمربع لازم است به ازای هر واحد ۵۰۰۰ هزار متری مازاد، یک کارشناس فنی نیز معرفی کنند.

مدرک تحصیلی مدیر/کارشناس فنی، حداقل کارشناس کشاورزی در یکی از رشته‌های باغبانی، زراعت و اصلاح نباتات، گیاهپزشکی، تولیدات گیاهی یا سایر گرایش‌های تحصیلی مرتبط، به تشخیص موسسه باشد.

۱۰- بازدیدهای ادواری

طبق ماده ۱۳ آیین نامه اجرایی، بازدیدهای ادواری از واحدهای تولید نشاء قبل و بعد از دریافت مجوز توسط نمایندگان موسسه صورت می‌گیرد. متقاضیان دریافت مجوز باید شرایط لازم جهت انجام بازرسی را قبل از صدور مجوز و سالانه دو نوبت بعد از دریافت مجوز توسط نمایندگان موسسه از واحدهای تولیدی خود فراهم نمایند.

مجوزهای تولید نشاء پس از احراز شرایط به مدت یکسال صادر می‌گردند و در صورت عدم انحراف تولید از شرایط فنی، بسته به تشخیص موسسه برای مدت مشابه قابل تمدید خواهند بود.

بر اساس ماده ۱۴ آیین نامه اجرایی در صورتی که موسسه در بازرسی های خود از واحدهای تولیدی، موارد انحراف از ضوابط را مشاهده نماید، مجوزهای صادره معلق و یا لغو خواهند شد.

بخش سوم - مدارک مورد نیاز جهت صدور مجوز تولید نشاء مکانیزه

۱. تکمیل فرم درخواست صدور مجوز تولید تجاری نشاء مکانیزه
۲. معرفی نامه از سازمان جهاد کشاورزی استان
۳. ارائه تصویر پروانه تاسیس از سازمان جهاد کشاورزی استان
۴. ارائه تصویر اسناد مالکیت یا اجاره فضای مورد نیاز، تحت اختیار شرکت و یا شخص حقیقی با آدرس و کروکی
۵. ارائه برنامه جامع تولید نشاء مکانیزه
۶. کپی پروانه آب (ترجیحا)
۷. تصویر تفاهم نامه همکاری مدیر فنی
۸. تصویر مدرک تحصیلی و سوابق اجرایی مدیر فنی
۹. نتایج آزمایش خصوصیات فیزیکی و شیمیایی آب
۱۰. تکمیل فرم منشور تعهدات
۱۱. ارائه برنامه تولید حداقل یکساله با تایید مدیر فنی شامل:
  - مشخصات بذره‌های مورد استفاده (نوع محصول، ارقام و تعداد یا وزن)
  - معرفی محل تامین بذور مصرفی